



## NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.018.03.2019

Pan

Artur Piórkowski

Dyrektor Szkoły

Zespół Szkół w Makowie Podhalańskim

ul. Wolności 53

34-220 Maków Podhalański

# WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/078 Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży w szkołach publicznych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

lkr@nik.gov.pl

## I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół w Makowie Podhalańskim, ul. Wolności 53, 34-220 Maków Podhalański ( <i>Szkoła</i> )
Kierownik jednostki kontrolowanej	Artur Piórkowski, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2006 r. ( <i>Dyrektor</i> )
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów.</li><li>2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/minimalizujących czynniki sprzyjające rozwojowi wad postawy.</li><li>3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy.</li></ol>
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), tj. lata szkolne 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli <sup>1</sup>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	Łukasz Chudzik, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/165/2019 z 17 września 2019 r.  (akta kontroli str. 1-2, 358-359)

<sup>1</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

## II. Ocena ogólna<sup>2</sup> kontrolowanej działalności

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Szkoła aktywnie działała na rzecz rozpoznania i monitorowania problemów rozwoju wad postawy uczniów, a prowadzone w Szkole działania informacyjne i edukacyjne w zakresie profilaktyki wad postawy i eliminacji ryzyk ich rozwoju były skuteczne. Szkoła nie stworzyła jednak wystarczających warunków ograniczających czynniki sprzyjające powstawaniu i rozwojowi wad postawy uczniów, gdyż w szkole nie planowano specjalnych działań związanych z profilaktyką wad postawy, w szczególności organizacji zajęć z gimnastyki korekcyjnej, pomimo że wady postawy rozpoznano aż u 30% przebadanych uczniów.

W Szkole zapewniono uczniom ergonomiczne i dostosowane do ich warunków antropometrycznych meble (krzesła i stoliki), a także miejsce na pozostawianie w Szkole podręczników i przyborów szkolnych. Wprowadzie szafki szkolne nie były dostępne dla każdego ucznia, ale uczniowie klas I-III mogli zostawiać podręczniki i przybory szkolne w salach lekcyjnych. Zajęcia wychowania fizycznego były realizowane w wymaganym wymiarze godzin, a oprócz zajęć klasowo-lekcyjnych uczniowie mogli skorzystać także z zajęć do wyboru. Infrastruktura sportowa była wystarczająca do organizacji tych zajęć. W ramach wychowania fizycznego prowadzono edukację zdrowotną.

W Szkole zapewniono uczniom profilaktyczną opiekę medyczną poprzez zawarcie porozumienia z podmiotem leczniczym na świadczenia pielęgniarki szkolnej, które były udzielane w funkcjonującym w Szkole gabinecie profilaktyki zdrowotnej. Wszyscy uczniowie z roczników objętych bilansem zdrowia zostali objęci testami przesiewowymi. Pielęgniarka szkolna prowadziła również odrębny rejestr wad postawy uczniów w celu monitorowania ich rozwoju u dzieci. Informacje w tym zakresie były również przekazywane dyrekcji Szkoły. Pielęgniarka szkolna prowadziła zajęcia edukacyjne i informacyjne dla uczniów na temat przyczyn powstawania wad postawy, ich zapobiegania oraz o skutkach niepodjęcia działań profilaktycznych. Informacje w tym zakresie przekazywano również rodzicom dzieci na zebraniach szkolnych.

Zastrzeżenia NIK dotyczą niezorganizowania w Szkole zajęć z gimnastyki korekcyjnej, pomimo stosunkowo dużej skali rozpoznanych potrzeb w tym zakresie. Szkoła nie uczestniczyła w żadnym programie profilaktyki wad postawy. Uczniowie uczestniczyli w programie powszechnej nauki pływania „Umiem pływać” oraz w programie „Trzymaj formę”.

---

<sup>2</sup> Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

### III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe<sup>3</sup> kontrolowanej działalności

OBSZAR

#### 1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą w Szkole funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Gabinet ten spełniał wymagania określone w § 27, § 30 oraz § 37 rozporządzenia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą<sup>4</sup>. Był również wyposażony w sprzęt do wykonywania testów przesiewowych, tj. wagę medyczną ze wzrostomierzem oraz tablice – siatki centylowe wzrostu i masy ciała.

(akta kontroli str. 21-24, 55-57)

W 2017 r. wystąpiono z wnioskiem i skorzystano ze środków dotacji z budżetu państwa na wyposażenie gabinetu profilaktyki zdrowotnej, na podstawie ustawy z 15 września 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach zapewniających poprawę jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej<sup>5</sup>. Otrzymane środki w wysokości 6,7 tys. zł w całości wydatkowano m.in. na zakup wagi metrycznej ze wzrostomierzem, stołu rehabilitacyjnego i stolika zabiegowego.

(akta kontroli str. 335-337)

1.2. Porozumienie dotyczące świadczeń udzielanych przez pielęgniarkę szkolną zawarto 5 stycznia 2009 r. z Miejską Przychodnią Zdrowia w Makowie Podhalańskim (MPZ w Makowie Podhalańskim) na czas nieokreślony. W porozumieniu zapisano, że pielęgniarka obejmuje opieką wszystkich uczniów szkoły. Zgodnie z przyjętym harmonogramem gabinet pielęgniarki był czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8<sup>00</sup> do 13<sup>00</sup>.

(akta kontroli str. 54-57)

Z informacji uzyskanej w trakcie niniejszej kontroli NIK z MPZ w Makowie Podhalańskim wynikało, że w ramach badań przesiewowych:

- w roku szkolnym 2017/2018 przebadano łącznie 250 uczniów w klasach „0”, III, V i VII i zniekształcenia kręgosłupa M-40 (kifoza i lordoza) rozpoznano u 16 dzieci<sup>6</sup> (6,4% przebadanych), a zniekształcenia kręgosłupa M-41 (skolioza) – u 50 uczniów<sup>7</sup> (20%);
- w roku szkolnym 2018/2019 przebadano łącznie 261 uczniów w klasach „0”, III, V i VII i zniekształcenia kręgosłupa M-40 rozpoznano u 18 uczniów<sup>8</sup> (6,9% przebadanych), a zniekształcenia kręgosłupa M-41 – u 57 uczniów<sup>9</sup> (21,8%).

(akta kontroli str. 32)

1.3. Pielęgniarka szkolna przeprowadziła testy przesiewowe u wszystkich uczniów z roczników objętych bilansem zdrowia, tj. u 250 uczniów<sup>10</sup> w roku szkolnym 2017/2018 oraz u 261 uczniów<sup>11</sup> w roku szkolnym 2018/2019.

(akta kontroli str. 58-67)

<sup>3</sup> Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

<sup>4</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 595 ze zm.

<sup>5</sup> Dz. U. poz. 1774.

<sup>6</sup> Z tego: u czterech uczniów klas „0”, ośmiu uczniów klas III i po dwóch uczniów klas V i VII.

<sup>7</sup> Z tego: u 17 uczniów klas „0”, 14 uczniów klas III, dziewięciu uczniów klas V i 10 uczniów klas VII.

<sup>8</sup> Z tego: u sześciu uczniów klas „0”, trzech uczniów klas III, pięciu uczniów klas V i czterech uczniów klas VII.

<sup>9</sup> Z tego: u 13 uczniów klas „0”, 13 uczniów klas III, 22 uczniów klas V i dziewięciu uczniów klas VII.

<sup>10</sup> Z tego: u 58 dzieci z klasy „0”, 69 z klasy III, 50 z klasy V i 73 z klasy VII.

<sup>11</sup> Z tego: u 56 dzieci z klasy „0”, 41 z klasy III, 85 z klasy V i 79 z klasy VII.

**1.4.** Dyrektor wskazał, że współpracuje z pielęgniarką szkolną na bieżąco, oraz że nauczyciele i dyrekcja byli informowani o terminach i rodzaju przeprowadzanych przez nią akcji, a także mogli w każdej chwili zgłosić do niej swoje potrzeby w zakresie higieny oraz zdrowia uczniów i zawsze otrzymali profesjonalną pomoc. Pielęgniarka szkolna włączała się również w przygotowywane przez nauczycieli akcje o tematyce zdrowotnej, w tym na lekcjach wychowawczych m.in. w zakresie udzielania pierwszej pomocy, higieny jamy ustnej itp. W związku z tym, że pielęgniarka była w Szkole każdego dnia, informacje były przekazywane na bieżąco w formie ustnej. Dyrektor wskazał również, że corocznie pielęgniarka szkolna, w oparciu o komputerowe badania kręgosłupa oraz bilans, prowadziła rejestr wad postawy uczniów. Kopie wyników tych badań pozostawały w indywidualnych kartach uczniów, dzięki czemu możliwe było porównanie wyników, przekazanie ich rodzicom, *a przez to zapobieganie regresowi*. Informacje te pielęgniarka przekazywała także dyrekcji oraz nauczycielom w formie ustnej. Szkoła nie prowadziła osobnych zajęć gimnastyki korekcyjnej. Dyrektor podał, że w oparciu o informacje uzyskane od pielęgniarki, nauczyciele klas młodszych wprowadzali elementy ćwiczeń korekcyjnych w trakcie codziennych zajęć edukacyjnych, podczas zabaw ruchowych i przerw śródlekcyjnych. Nauczyciele wychowania fizycznego w trakcie zajęć *każdorazowo wplatają elementy korekcji postawy*.

(akta kontroli str. 13-15, 345-347)

**1.5.** W zakresie współpracy z rodzicami w prowadzeniu profilaktyki wad postawy i zagrożeń związanych z rozwojem tych wad, Dyrektor wskazał, że wychowawcy, zwłaszcza klas młodszych, na początkowych zebraniach z rodzicami, a także kolejnych, zwracali uwagę na konieczność przygotowania dziecka kącika do nauki wyposażonego w biurko, odpowiednie krzesło i oświetlenie. Wychowawcy zwracali uwagę na konieczność częstej kontroli plecaków, zwłaszcza dzieci młodszych, by nie gromadziły w nich zbędnych rzeczy. Były to informacje i uwagi ustne, z których nie sporządzano protokołów. W każdym roku szkolnym podczas spotkań z rodzicami kilkakrotnie były poruszane zagadnienia związane z wadami postawy ciała, jednak wychowawcy nie zapisywali w protokołach ze spotkań z rodzicami poruszanych tematów w tym zakresie.

(akta kontroli str. 7, 13-16)

W wyniku przeprowadzonego, w trakcie niniejszej kontroli NIK, badania ankietowego wśród 147 rodziców uczniów, jako wystarczające działania podejmowane przez Szkołę w zakresie profilaktyki wad postawy wskazało 64 rodziców (43% ankietowanych), 48 rodzicom (23%) trudno było powiedzieć. Na Szkołę/wychowawcę jako źródło czerpania wiedzy na temat wad postawy wskazało 35 rodziców (23%).

(akta kontroli str. 350-354)

**1.6.** Szkoła współpracowała z podmiotem zewnętrznym<sup>12</sup>, który realizował program profilaktyki prozdrowotnej dla dzieci i młodzieży we współpracy z rodzicami i środowiskami oświatowymi. W ramach tej współpracy Szkoła raz w roku umożliwiała przeprowadzenie badań na jej terenie, których koszty były w całości pokrywane przez rodziców<sup>13</sup>. Wyniki tych badań były przekazywane rodzicom i nie były wykorzystywane przez Szkołę. W przypadku dzieci, u których wykryto wady postawy, eksperci omawiali ich wyniki z rodzicami, informowali o sposobach zapobiegania ich rozwojowi, przekazywali ulotki z ćwiczeniami jakie dziecko powinno wykonywać w domu. W przypadku cięższych schorzeń, kierowali rodziców dzieci do specjalistycznych poradni.

(akta kontroli str. 5-10)

<sup>12</sup> Ośrodek Promocji Zdrowia „Korekt” z Rabki Zdroju.

<sup>13</sup> Koszt jednorazowego badania wynosił 19 zł.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym 90 rodziców uczniów (61% ankietowanych) potwierdziło proponowanie przez Szkołę skorzystania z odpłatnego badania pod kątem wad postawy.

(akta kontroli str. 350-354)

Stwierdzone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Szkoły w zakresie rozpoznania i monitorowania problemu rozwoju wad postawy uczniów. Zapewniono uczniom profilaktyczną opiekę medyczną poprzez uruchomienie gabinetu profilaktyki zdrowotnej oraz zawarcie porozumienia z podmiotem leczniczym na świadczenia pielęgniarki szkolnej. Wszyscy uczniowie z roczników objętych bilansem zdrowia zostali objęci testami przesiewowymi. Współpracowano z pielęgniarką szkolną, która prowadziła odrębny rejestr wad postawy uczniów, a także przeprowadzała pogawędki z uczniami na temat wad postawy, ich zapobieganiu oraz skutkach niepodjęcia działań profilaktycznych.

OBSZAR

## **2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/minimalizujących czynniki sprzyjające rozwojowi wad postawy**

Opis stanu  
faktycznego

**2.1.** W arkuszach organizacyjnych szkoły w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 nie przewidziano zajęć z gimnastyki korekcyjnej. Nie przewidziano również pozalekcyjnych zajęć sportowych. Przy szkole funkcjonowało boisko *orlik* oraz plac zabaw, z którego dzieci mogły korzystać po zajęciach szkolnych. W okresie od marca do listopada każdego roku Szkoła zatrudniała animatora sportu, w wymiarze minimum 35 godzin miesięczne, który był odpowiedzialny za organizację i prowadzenie zajęć sportowych na obiekcie *orlik*.

(akta kontroli str. 13-17, 93-167, 338-341)

**2.2.** Wychowanie fizyczne w szkole było realizowane według programu nauczania, którego autorami były Urszula Białek i Joanna Wolfart – Piech, „Magia zabawy” dla pierwszego etapu edukacyjnego klasy 1-3 i „Magia ruchu” dla drugiego etapu edukacyjnego. Program ten zostały pozytywnie zaopiniowany i dopuszczony do użytku przez Radę Pedagogiczną<sup>14</sup>. Poszczególne lekcje prowadzone były według tematów zawartych w rozkładach materiału opracowanego przez autorki programu. Zgodnie z rozkładem materiału wychowania fizycznego, treści dotyczące edukacji zdrowotnej były realizowane we wszystkich blokach tematycznych jako element wybranych lekcji wychowania fizycznego. W ramach edukacji zdrowotnej uczeń powinien być osiągnąć następujące umiejętności:

- w klasie IV powinien m.in. umieć przyjmować prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach,
- w klasach V i VI powinien m.in. wykonywać ćwiczenia wyrabiające nawyk prawidłowej postawy ciała w pozycji stojącej, siedzącej czy leżeniu, a także w czasie wykonywania różnych codziennych czynności,
- w klasach VII i VIII powinien m.in. umieć dobierać rodzaj ćwiczeń relaksacyjnych do własnych potrzeb, demonstrować ergonomiczne podnoszenie i przenoszenie przedmiotów o różnej wielkości i różnym ciężarze.

Na podstawie rozkładu materiału z wychowania fizycznego dla poszczególnych klas oraz zapisów z dzienników lekcyjnych trzech wybranych klas w każdym roku

<sup>14</sup> Uchwała nr 40/2018/2019 Rady Pedagogicznej Zespołu Szkół w Makowie Podhalańskim z 29 maja 2019 r. w sprawie wyrażenia opinii w przedmiocie dopuszczenia do użytku w zespole Szkół w Makowie Podhalańskim programu wychowania przedszkolnego i programów nauczania.

szkolnym<sup>15</sup> ustalono, że w ramach zajęć wychowania fizycznego realizowano edukację zdrowotną.

(akta kontroli str. 82-92, 236-314)

**2.3.** W programach wychowawczo-profilaktycznych na poszczególne lata szkolne okresu objętego kontrolą nie były ujęte odrębnie zagadnienia dotyczące profilaktyki wad postawy. Dyrektor wskazał, że podstawowym celem realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego” było wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym. Obowiązujący w Szkole Program tworzył spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględniał wymagania opisane w programie podstawowej. Edukacja zdrowotna była zawarta w podstawie programowej wychowania fizycznego, a także realizowana na innych przedmiotach, takich jak edukacja dla bezpieczeństwa i biologia. W tym zakresie Dyrektor dodał, że Szkoła od wielu lat współpracowała z ośrodkiem przeprowadzającym na terenie Szkoły, za zgodą rodziców, komputerowe badania kręgosłupa. W jego ocenie jeżeli u dziecka rozpoznano poważne schorzenie, typu skolioza, Szkoła nie mogła zapewnić mu odpowiedniej rehabilitacji, rodzice byli informowani gdzie mogą uzyskać fachową pomoc.

(akta kontroli str. 78-80, 168-235)

**2.4.** W arkuszach organizacyjnych Szkoły, w klasach od IV do VIII przewidziano prowadzenie zajęć wychowania fizycznego w wymiarze czterech godzin tygodniowo. Według stanu na 8 listopada 2019 r. w Szkole było zatrudnionych pięciu nauczycieli wychowania fizycznego, spośród których wszyscy posiadali wykształcenie wyższe ze specjalnością wychowanie fizyczne. W okresie objętym kontrolą zajęcia wychowania fizycznego w Szkole były prowadzone w wymaganym wymiarze godzin, przy czym:

- w roku szkolnym 2017/2018 dla wszystkich klas dwie godziny tych zajęć odbywały się w formie klasowo-lekcyjnej, a dwie kolejne w formie zajęć do wyboru przez uczniów,
- w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 zajęcia wychowania fizycznego dla klas IV odbywały się wyłącznie w formie klasowo-lekcyjnej, dla klas V i VI – trzy godziny w formie klasowo-lekcyjnej i jedna w formie zajęć do wyboru, a w klasach VII i VIII – po dwie godziny zajęć w formie klasowo-lekcyjnej i w formie zajęć do wyboru przez uczniów.

W trakcie kontroli szczegółowym badaniem objęto zajęcia z wychowania fizycznego w wybranych trzech klasach w każdym roku szkolnym<sup>16</sup>. Ustalono, że w Szkole skorzystano z możliwości organizacji zajęć wychowania fizycznego w formie zajęć wybranych przez uczniów. Pod koniec roku szkolnego nauczyciele wychowania fizycznego przeprowadzali rozmowy z uczniami na temat ich oczekiwań co do rodzaju tych zajęć na kolejny rok szkolny. Następnie przygotowywano uczniom propozycję zajęć do wyboru, uwzględniając ich zainteresowania sportowe, warunki lokalowe oraz kadrowe Szkoły. Po zaopiniowaniu programu przez radę rodziców oraz radę pedagogiczną, uczniowie mieli do wyboru takie dyscypliny jak: piłka ręczna, piłka nożna, siatkówka, koszykówka, taniec i rekreacja, gry zespołowe.

Dyrektor wskazał, że zajęcia na basenie były przewidziane dla uczniów klas trzecich w ramach powszechnego programu nauki pływania „Umiem pływać”, co przedstawiono szczegółowo w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 69-70, 76-80, 81, 93-167)

<sup>15</sup> W roku szkolnym 2017/2018 dla klas IV a, V a i VII a; w roku szkolnym 2018/2019 dla klas IV b, V b, VII b; w roku szkolnym 2019/2020 dla klas IV b, V d, VII b.

<sup>16</sup> Badaniem objęto w roku szkolnym 2017/2018 klasy: IV a, V a, VII a, w roku szkolnym 2018/2019 klasy: IV a, V a, VII a, w roku szkolnym 2019/2020 klasy: IV a, V a, VII a.

**2.5.** W planie nadzoru pedagogicznego nie uwzględniono kwestii dotyczącej frekwencji na zajęciach wychowania fizycznego, jak również nie była ona objęta przeprowadzaną ewaluacją wewnętrzną. Dyrektor wskazał, że frekwencja uczniów była kontrolowana na poszczególnych zajęciach ze względu na obowiązek szkolny, natomiast ewaluacją wewnętrzną były objęte inne obszary działalności Szkoły.

(akta kontroli str. 77-80)

Frekwencja na zajęciach wychowania fizycznego w roku szkolnym 2017/2018 wyniosła 84,5%, podczas gdy frekwencja ogółem wyniosła 88,8%. W roku szkolnym 2018/2019 frekwencja na zajęciach wychowania fizycznego wyniosła 88,3%, a frekwencja ogółem – 88,5%. W obydwu latach szkolnych nie było uczniów zwolnionych stale z czynnego udziału w zajęciach wychowania fizycznego, w tym uczniów zwolnionych w związku z niepełnosprawnością ruchową.

(akta kontroli str. 7, 68)

W przeprowadzonym badaniu ankietowym 140 rodziców uczniów (95,2% respondentów) potwierdziło, że dzieci nie korzystały ze zwolnień z zajęć wychowania fizycznego.

(akta kontroli str. 350-354)

**2.6.** W okresie objętym kontrolą Szkoła dysponowała halą sportową, w której odbywały się zajęcia wychowania fizycznego. W hali dodatkowo znajdowały się dwie salki do ćwiczeń korekcyjnych. W 2016 r. przeprowadzono gruntowny remont hali, tj. została wymieniona nawierzchnia, okna, została ona przystosowana do uprawiania gier zespołowych oraz prowadzenia zajęć gimnastycznych. Wówczas zakupiono również sprzęt sportowy (m.in. piłki do różnych dyscyplin, zestawy do koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, zestawy do lekkoatletyki) za około 108 tys. zł. Ponadto w 2018 r. wydatkowano 1,2 tys. zł na zakup sprzętu sportowego (m.in. 12 piłek do piłki nożnej, 30 szarf, małą tablicę wyników).

Hala sportowa była wyposażona w sześć szatni, w których uczniowie mieli możliwość skorzystania z pryszniczy.

(akta kontroli str. 91-92, 21-243, 323-334)

Na terenie Szkoły znajdowało się boisko *orlik* oraz plac zabaw, z których dzieci mogły korzystać nieodpłatnie po zajęciach szkolnych. Dyrektor wskazał, że obiekt *orlik* był udostępniany podmiotom zewnętrznym i Szkoła nie pobierała z tego tytułu żadnych opłat. Hala sportowa była natomiast wynajmowana podmiotom zewnętrznym odpłatnie, co jednak nie wpływało na możliwość korzystania z tych obiektów przez uczniów.

(akta kontroli str. 13-20, 338-341)

W okresie objętym kontrolą Małopolski Kurator Oświaty nie przeprowadzał kontroli dotyczących wyposażenia Szkoły w infrastrukturę sportową.

(akta kontroli str. 346-347)

**2.7.** W okresie objętym kontrolą Szkoła nie uczestniczyła w żadnych gminnych, czy też regionalnych programach profilaktycznych<sup>17</sup> dotyczących wad postawy.

(akta kontroli str. 17)

W roku szkolnym 2018/2019 331 uczniów Szkoły uczestniczyło w programie „Trzymaj formę”, realizowanym przez Główny Inspektorat Sanitarny i Polską Federacją Producentów Żywności. Program ten miał na celu m.in. propagowanie aktywności fizycznej poprzez dodatkowe zajęcia ruchowe i ćwiczenia oddechowe na lekcjach wychowania fizycznego i podczas zajęć świetlicowych na salce zabaw

<sup>17</sup> Gmina Maków Podhalański nie była objęta Regionalnym Programem Zdrowotnym Samorządu Województwa Małopolskiego „Wczesne wykrywanie wad rozwoju postawy i układu ruchu u dzieci w wieku szkolnym”, zaplanowanym do realizacji w latach 2019-2021.

ruchowych, a także pogadanki o właściwej postawie ciała, właściwych ćwiczeniach ruchowych itp. na lekcjach, wychowaniu fizycznym i lekcjach wychowawczych. Szkoła uczestniczyła w tym programie nieodpłatnie.

W okresie objętym kontrolą Szkoła uczestniczyła w programie powszechnej nauki pływania „Umiem pływać”, dofinansowanym ze środków Funduszu Zająć Sportowych dla Uczniów na podstawie umowy zawartej przez Gminę Maków Podhalański. W Programie tym uczestniczyli uczniowie klas III, przy czym w okresie: od 12 września do 21 listopada 2017 r. udział wzięło 67 uczniów (11% uczniów Szkoły), od 14 września do 23 listopada 2018 r. – 41 uczniów (7%), a od 9 września do 6 grudnia 2019 r. – 57 uczniów (11%).

(akta kontroli str. 54, 68-75)

**2.8.** Na wyposażeniu Szkoły znajdowało się 350 szafek, udostępnionych nieodpłatnie uczniom, w których mieli możliwość pozostawienia podręczników szkolnych po lekcjach. Liczba udostępnionych szafek była jednak mniejsza niż liczba uczniów klas od I do VIII (511 uczniów). Dyrektor wskazał, że z powodu małej liczby szafek, w przypadku części uczniów, z jednej szafki korzystało dwoje dzieci. Wyjaśnił, że Szkoła nie wnioskuje o środki na zakup dodatkowych szafek, ponieważ w szatniach, gdzie znajdują się szafki nie było miejsca na nowe, a umieszczenie ich na korytarzach spowodowałoby ograniczenie szerokości korytarzy, co stanowiłoby niebezpieczeństwo dla najmłodszych uczniów.

(akta kontroli str. 21-26)

W ramach przeprowadzonego badania ankietowego wśród rodziców, na pytanie w jakim zakresie dziecko korzysta z szafek szkolnych, na 147 badanych tylko 13 osób (9% ankietowanych) odpowiedziało, że dziecko przechowuje tam podręczniki szkolne, natomiast blisko 99% z nich wskazało, że dzieci pozostawiają w nich ubrania i obuwie na zmianę. Jako przyczynę zbyt dużego ciężaru plecaka szkolnego ze względu na brak możliwości pozostawienia podręczników w Szkole wskazało 104 rodziców (70%), przy czym część z nich zwracało uwagę na konieczność noszenia podręczników do domu w celu odrabiania zadań domowych.

Dyrektor wyjaśnił, że na początku roku szkolnego wychowawcy informowali rodziców o możliwości pozostawienia podręczników w szafkach szkolnych, jednak, jak podał, *z doświadczenia wie, że w szafkach dzieci sporadycznie pozostawiają podręczniki*. Dyrektor wskazał również, że w klasach młodszych od I do III uczniowie pozostawiali podręczniki oraz materiały ćwiczeniowe w szafkach i półeczkach umieszczonych pod ławkami w salach lekcyjnych. Na wielu lekcjach starszych klas korzystano z podręczników online. W trakcie roku szkolnego wychowawcy nie wazyli plecaków uczniów.

(akta kontroli str. 5-6, 16-17, 348-354)

W listopadzie 2017 r. Powiatowa Inspekcja Sanitarno-Epidemiologiczna w Suchej Beskidzkiej (*Inspekcja Sanitarna*) przeprowadziła kontrolę w zakresie stanu sanitarno-higienicznego obiektu Szkoły, w której stwierdzono m.in., że wszyscy uczniowie mieli możliwość pozostawienia w szkole podręczników i przyborów szkolnych, a meble edukacyjne były przystosowane do zasad ergonomii. W okresie objętym kontrolą Inspekcja Sanitarna nie przeprowadzała w Szkole kontroli w zakresie wagi plecaków szkolnych.

(akta kontroli str. 315-322, 346-347)

W kontroli przeprowadzonej 15 października 2019 r. przez Inspekcję Sanitarną na zlecenie NIK, w zakresie oceny obciążenia tornistrów/plecaków uczniów, ważeniem objęto plecaki 126 uczniów. Przekroczenie dopuszczalnej wagi plecaka powyżej 15% masy ciała dziecka stwierdzono u dziewięciu uczniów (7,1%), wszyscy z klasy VIII. Inspekcja Sanitarna stwierdziła również, że na wyniki przeciążenia plecaków

szkolnych, pomimo możliwości pozostawienia podręczników w szkole, wpływ miało przynoszenie do Szkoły innych niż podręczniki i zeszyty rzeczy typu napoje, niepotrzebne przybory szkolne, rozbudowane piórniki.

(akta kontroli str. 44-46)

**2.9.** Szkoła była wyposażona w meble (krzesła i stoliki) z możliwością dostosowania ich do wzrostu uczniów. Dyrektor wskazał, że stoliki i krzesła były dostosowywane do wzrostu dzieci na pierwszych lekcjach, a w sali komputerowej omawiano prawidłową postawę, jaką należy przyjmować podczas pracy przy komputerze.

(akta kontroli str. 6-7, 315-318)

W kontroli przeprowadzonej 10 października 2019 r. na zlecenie NIK w zakresie dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii Inspekcja Sanitarna stwierdziła, że:

- w klasach VI, VIII oraz w klasopracowniach chemicznej i fizycznej stanowiska uczniowskie (krzesła i stoliki), w których w trakcie kontroli przebywało łącznie 109 uczniów, były dostosowane do ich wzrostu,
- pracownia informatyczna była wyposażona w fotele obrotowe z regulacją wysokości zgodną z normami,
- w klasie IV stwierdzono, że rozmiar mebli był niedostosowany dla trzech spośród 18 uczniów przebywających w sali, co stanowiło 16,7% stanowisk w tej sali i 2,4% wszystkich stanowisk objętych kontrolą. Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suchej Beskidzkiej poinformował, że zostanie wszczęte postępowanie administracyjne w tej sprawie.

(akta kontroli str. 41-43)

Stwierdzone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Szkole nie zorganizowano i nie podjęto działań mających na celu zorganizowanie zajęć z gimnastyki korekcyjnej, pomimo sukcesywnie przekazywanych Dyrektorowi przez pielęgniarkę szkolną informacji o zakresie wad postawy, co było działaniem nierzetelnym.

Z informacji uzyskanych od podmiotu leczniczego sprawującego profilaktyczną opiekę nad uczniami wynikało, że w roku szkolnym 2017/2018 zniekształcenia kręgosłupa M-40 (kifoza i lordoza) rozpoznano u 16 uczniów (6,4% przebadanych), a zniekształcenie kręgosłupa M-41 (skolioza) – u 50 uczniów (20%), natomiast w roku szkolnym 2018/2019 zniekształcenia kręgosłupa M-40 rozpoznano u 18 uczniów (6,9%), a zniekształcenia kręgosłupa M-41 – u 57 uczniów (21,8%). Dodatkowo Szkoła dysponowała infrastrukturą sportową do organizacji takich zajęć, w hali sportowej znajdowały się dwie salki do ćwiczeń korekcyjnych.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe<sup>18</sup> dyrektor szkoły sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki do harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne. W podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, stanowiącej załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej<sup>19</sup>, wskazano m.in., że proces edukacji w klasach I-III opiera się na podstawowych potrzebach dzieci, a jedną z najważniejszych jest potrzeba ruchu. Nauczyciel, planując pracę oddziału, uwzględnia wszelkie zabawy i gry ruchowe, zapobiegające

<sup>18</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 1148.

<sup>19</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. po. 356 ze zm.).

wadom postawy oraz ćwiczenia kształtujące nawyki utrzymania prawidłowej postawy. Istnieje także potrzeba organizowania odrębnych zajęć gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej prowadzonych przez specjalistów posiadających odpowiednie kwalifikacje.

Zgodnie z § 17 ust. 2a lit. e rozporządzenia w sprawie organizacji szkół publicznych<sup>20</sup>, w arkuszu organizacyjnym szkoły określa się wymiar i przeznaczenie godzin, które organ prowadzący szkołę może dodatkowo przyznać w danym roku szkolnym na realizację zajęć edukacyjnych, w szczególności dodatkowych zajęć edukacyjnych lub na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych. W § 3 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół<sup>21</sup> określono, że organ prowadzący szkołę, na wniosek dyrektora szkoły, może dodatkowo przyznać nie więcej niż trzy godziny tygodniowo dla każdego oddziału (grupy międzyoddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym m.in. na okresowe lub roczne zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych.

Dyrektor wyjaśnił, że nie uwzględnił w arkuszach organizacyjnych Szkoły zajęć z gimnastyki korekcyjnej, ponieważ godziny na organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej zostały przeznaczone w całości dla uczniów posiadających opinie lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Wskazał, że w przypadku uczniów, u których stwierdzono wady postawy, ich korekcja była realizowana w ramach zajęć wychowania fizycznego, a poważne wady postawy wymagały już zajęć rehabilitacyjnych, których Szkoła nie prowadziła.

(akta kontroli str. 13-17, 93-167)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zajęcia z zakresu gimnastyki korekcyjnej mogą być realizowane nie tylko w ramach zajęć wychowania fizycznego, ale także godzin do dyspozycji dyrektora. Zajęcia te mogą być również realizowane poza tygodniowym obowiązkowym wymiarem godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Decyzje o zakresie zajęć z gimnastyki korekcyjnej w poszczególnych szkołach pozostają w wyłącznych kompetencjach dyrektorów szkół, którzy w ramach aktualnych potrzeb uczniów decydują o ich wymiarze. W ocenie NIK, biorąc pod uwagę skalę rozpoznanych u uczniów Szkoły wad postawy (blisko 30% objętych badaniem w każdym roku szkolnym), zajęcia z gimnastyki korekcyjnej winny być realizowane w szerszym zakresie, niż tylko poprzez wprowadzanie jej elementów na zajęciach wychowania fizycznego.

#### OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w Szkole podejmowano działania mające na celu ograniczenie czynników mogących wpływać na powstawanie i utrwalanie wad postawy ciała. W tym zakresie zapewniono uczniom ergonomiczne i dostosowane do ich warunków antropometrycznych meble (krzesła i stoliki), a także miejsce na pozostawianie w Szkole podręczników i przyborów szkolnych. Wprawdzie szafki szkolne nie były dostępne dla każdego ucznia, ale uczniowie klas I-III pozostawiali podręczniki i przybory szkolne w salach lekcyjnych. NIK zwraca przy tym uwagę na wyniki kontroli Inspekcji Sanitarnej, która wykazała przekroczenie dopuszczalnej wagi plecaka powyżej 15% masy ciała dziecka u dziewięciu uczniów, co stanowiło 7,1% skontrolowanych i 1,8% uczniów Szkoły, a także niedostosowanie stanowisk pracy dla trzech uczniów (2,4% stanowisk objętych kontrolą). Zajęcia wychowania fizycznego były realizowane w wymaganym wymiarze godzin, a Dyrektor skorzystał także z możliwości organizacji zajęć w formie zajęć do wyboru przez uczniów.

<sup>20</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. poz. 649 ze zm.).

<sup>21</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. poz. 639).

Infrastruktura sportowa była wystarczająca do organizacji tych zajęć. W ramach wychowania fizycznego prowadzono edukację zdrowotną. Zastrzeżenia NIK dotyczą niezorganizowania w Szkole zajęć z gimnastyki korekcyjnej, pomimo rozpoznanych potrzeb w tym zakresie.

OBSZAR

### 3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy

Opis stanu faktycznego

Dyrektor wskazał, że działania informacyjne i edukacyjne w Szkole, dotyczące wad postawy ciała uczniów, polegały m.in. na rozmowach wychowawców z rodzicami podczas zebrań, a także zwracaniu uwagi, *aby dzieci nie miały przeładowanych tornistrów*. Zachęcano również rodziców do przeprowadzania badań pod kątem wad postawy u dzieci przez podmiot zewnętrzny, z którym szkoła współpracowała od wielu lat. Rodzicom dzieci, u których w trakcie badania stwierdzono wady postawy, przekazywane były ulotki oraz materiały z zestawami ćwiczeń, jakie dziecko powinno wykonywać w domu.

(akta kontroli str. 6-7, 16)

Pielęgniarka w trakcie roku szkolnego przeprowadzała spotkania z uczniami wybranych klas, podczas których prowadziła wykłady m.in. na temat wad postawy i zapobiegania nim oraz zdrowego stylu życia. W okresie objętym kontrolą pielęgniarka szkolna przeprowadziła po pięć spotkań w latach szkolnych 2017/2018<sup>22</sup> i 2018/2019<sup>23</sup>.

(akta kontroli str. 342-345)

Dyrektor wskazał, że rodzice nie występowali do Szkoły z wnioskami w zakresie profilaktyki wad postawy dzieci. Na comiesięcznych spotkaniach z Radą Rodziców były omawiane różne sytuacje i problemy, w tym dotyczące zdrowia dzieci.

(akta kontroli str. 348-349)

Z przeprowadzonych wśród 46 nauczycieli badań ankietowych wynikało, że:

- 45 osób (97,8% ankietowanych) oceniło, że posiadali oni wiedzę o schorzeniach i wadach postawy w stopniu dobrym lub średnim,
- 44 osoby (95,7%) odpowiedziały, że problemy wad postawy były omawiane na zebraniach klasowych, oraz że w toku indywidualnych rozmów przekazywano rodzicom informacje o problemach związanych z wadami postawy ich dzieci,
- za najskuteczniejsze formy profilaktyki wad postawy uznano zajęcia dydaktyczne w szkole (31 nauczycieli; 67,4%) oraz udział w zajęciach w ramach specjalnych programów (30 osób; 65,2%).

(dowód: akta kontroli str. 355-357)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania informacyjne i edukacyjne Szkoły na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy ciała. W Szkole były prowadzone zajęcia edukacyjne i informacyjne wśród uczniów na temat przyczyn powstawania wad postawy, ich zapobiegania oraz skutkach niepodjęcia działań profilaktycznych. Takie informacje przekazywano również rodzicom dzieci na zebraniach szkolnych. Wprawdzie nie dokumentowano tego faktu w wewnętrznej dokumentacji, to jednak 43% ankietowanych rodziców oceniło jako wystarczające działania podejmowane przez Szkołę w zakresie profilaktyki wad postawy.

<sup>22</sup> W terminach: 25 września 2017 r. dla klasy VII a, 28 września 2017 r. dla klasy VII b, 29 września 2017 r. dla klasy VII c, 19 grudnia 2017 r. dla klas „0” a, b, c oraz w marcu 2018 r. dla klas III a, b, c.

<sup>23</sup> W terminach: 12 września 2018 r. dla klasy VII a, 14 września 2018 r. dla klasy VII a, 28 września 2018 r. dla klasy VII a, 2 października 2018 r. dla klas I a, b, c oraz 5 marca 2019 r. dla klas III a, b.

## IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu zorganizowanie w Szkole zajęć z gimnastyki korekcyjnej dla uczniów z wadami postawy, skierowanych na takie zajęcia.

## V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia  
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek  
poinformowania  
NIK o sposobie  
wykorzystania uwag  
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,     grudnia 2019 r.

Kontroler

Łukasz Chudzik  
inspektor kontroli  
państwowej

.....  
podpis